

ZALECENIA

ZALECENIE KOMISJI

z dnia 20 lutego 2013 r.

Inwestowanie w dzieci: przerwanie cyklu marginalizacji

(2013/112/UE)

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 292,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Poszanowanie ludzkiej godności jest podstawową wartością Unii Europejskiej, której jednym z celów jest promowanie dobrobytu jej obywateli; Unia musi stać na straży praw dziecka, walczyć z wykluczeniem społecznym oraz dyskryminacją, a także wspierać sprawiedliwość społeczną i ochronę socjalną;
- (2) W zdecydowanej większości państw UE dzieci⁽¹⁾ są bardziej narażone na ubóstwo czy wykluczenie społeczne niż reszta społeczeństwa; w porównaniu z lepiej usytuowanymi rówieśnikami dzieci dorastające w ubóstwie lub skazane na wykluczenie społeczne słabiej radzą sobie w szkole, rzadziej cieszą się dobrym zdrowiem, a w dorosłym życiu trudniej jest im realizować w pełni swój potencjał;
- (3) zapobieganie dziedziczeniu marginalizacji jest bardzo ważną inwestycją w przyszłość Europy oraz bezpośrednim wkładem w strategię „Europa 2020” na rzecz zatrudnienia i inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, z długotrwałymi korzyściami dla dzieci, gospodarki i ogółu społeczeństwa;
- (4) wczesna interwencja oraz zapobieganie mają zasadnicze znaczenie dla tworzenia bardziej skutecznych i wydajnych strategii, bowiem wydatki publiczne na działania mające zaradzić konsekwencjom ubóstwa wśród dzieci i ich wykluczenia społecznego przekraczają z reguły wydatki na interwencje we wczesnym wieku;
- (5) rozwiązanie problemu marginalizacji we wczesnych latach dzieciństwa stanowi istotny środek zwiększania wysiłków na rzecz walki z ogólnym zjawiskiem ubóstwa i wykluczenia społecznego. Zapobieganie odnosi największe skutki, gdy stosuje się zintegrowane strategie łączące wsparcie dla rodziców chcących wejść na rynek pracy oraz odpowiednie wsparcie dochodów oraz dostęp do usług, które odgrywają dużą rolę w osiągnięciach dzieci, takich jak edukacja (przedszkolna) dobrej jakości,

opieka zdrowotna, mieszkalnictwo oraz usługi socjalne, a także możliwości poznania swoich praw i korzystania z nich, co pomaga dzieciom realizować w pełni swój potencjał oraz zwiększać odporność na niekorzystną sytuację;

- (6) okazuje się, że najbardziej skuteczne strategie walki z ubóstwem wśród dzieci to takie, których podstawą jest polityka zmierzająca do poprawy dobrostanu wszystkich dzieci i mająca na względzie potrzeby dzieci będących w szczególnie trudnej sytuacji;
- (7) szerzenie równości płci, uwzględnianie aspektu płci oraz wspieranie równych szans, a także walka z dyskryminacją, która dotyka dzieci i ich rodziny na wszystkich płaszczyznach (zwłaszcza tych związanych z płcią, pochodzeniem rasowym czy etnicznym, wyznaniem lub przekonaniami, niepełnosprawnością, wiekiem bądź orientacją seksualną) powinny być podstawą wszelkich starań w kierunku rozwiązania problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego wśród dzieci;
- (8) obecny kryzys finansowo-gospodarczy ma poważny wpływ na sytuację dzieci i rodzin: w wielu krajach rośnie odsetek osób żyjących w ubóstwie i skazanych na wykluczenie społeczne;
- (9) podejmowane w wielu krajach działania w zakresie konsolidacji budżetowej związane z coraz większymi ograniczeniami fiskalnymi stanowią istotne wyzwanie, jakim jest dalsze zapewnienie skuteczności i adekwatności polityki socjalnej w perspektywie krótko- i długoterminowej;
- (10) powszechne dziś zrozumienie czynników prowadzących do powstawania ubóstwa wśród dzieci jest efektem ponad dziesięcioletniej współpracy na szczeblu unijnym i znacznych wysiłków na rzecz opracowania właściwych wskaźników monitorowania, wskazania wspólnych problemów oraz obrania udanych strategii, dzięki czemu sprawa ta nabrała rozmachu na poziomie politycznym. W następstwie tego Komisja ogłosiła przyjęcie zalecenia w sprawie ubóstwa dzieci w komunikacie dotyczącym europejskiej platformy współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym⁽²⁾;
- (11) strategia „Europa 2020” nadała nowy impuls wysiłkom na rzecz rozwiązania kwestii ubóstwa i wykluczenia społecznego w UE poprzez ustalenie wspólnego dla

⁽¹⁾ Zgodnie z Konwencją o prawach dziecka Narodów Zjednoczonych przez pojęcie dzieci należy w tym kontekście rozumieć osoby poniżej 18 lat.

⁽²⁾ COM(2010) 758 final.

Europy celu polegającego na zredukowaniu do 2020 r. o co najmniej 20 mln liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a także poprzez wzmożenie działań przeciwdziałających zjawisku przedwczesnego zakończenia nauki. Zwalczanie problemu ubóstwa wśród dzieci i zapobieganie mu stanowi zasadniczą część działań UE i państw członkowskich w tym zakresie, a także wchodzi w zakres europejskiej platformy współpracy na rzecz walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym;

- (12) obecne zarządzanie w ramach Europejskiego Semestru ma na celu zapewnienie realizacji odnośnych zaleceń dla poszczególnych państw w zakresie walki z ubóstwem wśród dzieci i poprawy ich dobrostanu;
- (13) Wszystkie państwa członkowskie UE ratyfikowały Konwencję o prawach dziecka Zgromadzenia Ogólnego ONZ. Zapisane w niej normy i zasady powinny nadal być kierunkowskazem w przypadku tych strategii i działań unijnych, które mają wpływ na prawa dziecka;
- (14) państwa członkowskie potwierdziły swoje zaangażowanie oraz pozytywnie ustosunkowały się do inicjatywy Komisji dotyczącej przyjęcia zalecenia w tej sprawie w drodze sprawozdania doradczego Komisji Ochrony Socjalnej z czerwca 2012 r. ⁽¹⁾ oraz głównego przesłania, a także konkluzji Rady EPSCO z października 2012 r. „Zapobieganie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci, radzenie sobie z tymi zjawiskami oraz propagowanie dobrostanu dzieci” ⁽²⁾;
- (15) Unia Europejska realizuje różne polityki dotyczące kwestii związanych z ubóstwem wśród dzieci oraz przenoszeniem zjawiska marginalizacji z pokolenia na pokolenie, zwłaszcza w dziedzinie edukacji oraz kształcenia zawodowego, zdrowia, praw dziecka i równości płci ⁽³⁾;
- (16) polityki mające na celu rozwiązanie problemu ubóstwa wśród dzieci leżą przede wszystkim w kompetencjach państw członkowskich, natomiast wspólne ramy europejskie pozwalają zwiększyć efekt synergii między odnośnymi obszarami polityki, pomagają państwom członkowskim zweryfikować swoją politykę oraz umożliwiają wymianę doświadczeń, zwiększając skuteczność polityki poprzez zastosowanie nowatorskiego podejścia, biorąc jednocześnie pod uwagę różne uwarunkowania i potrzeby na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym;
- (17) w kontekście kolejnych wieloletnich ram finansowych takie wytyczne mogą również stanowić podstawę dalszej

współpracy oraz pozwolić skoncentrować się na stosowaniu właściwych instrumentów finansowych, w szczególności funduszy strukturalnych, by osiągnąć zaproponowany cel, jakim jest „promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem”.

ZALECA, ABY PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE: przygotowały i wprowadziły w życie strategie polityczne, których celem jest rozwiązanie problemu ubóstwa wśród dzieci oraz ich społecznego wykluczenia, promowanie dobrostanu dzieci poprzez wielowymiarowe strategie zgodnie z następującymi wytycznymi:

1. KIEROWAĆ SIĘ PONIŻSZYMI ZASADAMI HORYZONTALNYMI

- Rozwiązać problem ubóstwa wśród dzieci oraz ich społecznego wykluczenia poprzez zintegrowane strategie, które wykraczają poza zapewnienie dzieciom zabezpieczenia materialnego i zakładają promowanie równych szans, tak by umożliwić wszystkim dzieciom realizowanie w pełni swojego potencjału.
- Rozwiązać problem ubóstwa wśród dzieci oraz ich wykluczenia społecznego z perspektywy praw dziecka, w szczególności poprzez odwołanie się do właściwych postanowień Traktatu o Unii Europejskiej, Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz Konwencji praw dziecka Zgromadzenia Ogólnego ONZ, zapewniając przy tym poszanowanie, ochronę i egzekwowanie tych praw.
- Stawiać zawsze na pierwszym miejscu najlepszy interes dziecka oraz traktować dzieci jako niezależne podmioty, którym przysługują prawa, jednocześnie w pełni uznając wagę wspierania rodzin będących głównymi opiekunami dzieci.
- Utrzymać właściwą równowagę między uniwersalną polityką dążącą do promowania dobrostanu wszystkich dzieci a ukierunkowanym podejściem zmierzającym do wspierania dzieci znajdujących się w najbardziej niekorzystnej sytuacji.
- Koncentrować uwagę na dzieciach, które są bardziej zagrożone w związku z szeregiem niekorzystnych czynników, np. na dzieciach romskich, dzieciach pochodzących z niektórych środowisk migrantów lub z niektórych mniejszości etnicznych, dzieciach specjalnej troski lub niepełnosprawnych, dzieciach znajdujących się pod opieką zastępczą oraz żyjących na ulicy, dzieci, których rodzice odsiadują karę więzienia, a także na tych, które wychowują się w gospodarstwach domowych, w których występuje szczególne zagrożenie ubóstwem, na przykład dzieciach wychowywanych przez jednego rodzica lub dorastających w rodzinie wielodzietnej.
- Wspierać inwestycje w dzieci i rodziny, co zapewni ciągłość polityki i planowanie długoterminowe. Dokonać oceny wpływu reform politycznych na położenie osób znajdujących się w najbardziej niekorzystnej sytuacji oraz podjąć kroki w celu złagodzenia wszelkich niekorzystnych skutków.

⁽¹⁾ Komitet Ochrony Socjalnej, sprawozdanie doradcze Komitetu Ochrony Socjalnej dla Komisji Europejskiej w sprawie zapobiegania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci, radzenia sobie z tymi zjawiskami oraz propagowania dobrostanu dzieci z dnia 27 czerwca 2012 r.

⁽²⁾ Zapobieganie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci, radzenie sobie z tymi zjawiskami oraz propagowanie dobrostanu dzieci – Konkluzje Rady EPSCO z dnia 4 października 2012 r., 14437/12.

⁽³⁾ Zob. zwłaszcza: Aktualizacja strategicznych ram współpracy europejskiej w dziedzinie kształcenia i szkolenia COM(2008) 865 final, Solidarność w zdrowiu: zmniejszanie nierówności zdrowotnych w UE COM(2009) 567 final, Agenda UE na rzecz praw dziecka COM(2011) 60 final oraz Strategia na rzecz równości kobiet i mężczyzn 2010-2015 COM(2010) 491 final.

2. OPRACOWAĆ ZINTEGROWANE STRATEGIE W OPARCIU O TRZY KLUCZOWE FILARY

2.1. Dostęp do odpowiednich zasobów

Wspierać aktywność zawodową rodziców – Dostrzec istotny związek między aktywnością zawodową rodziców a warunkami życia dzieci, a także zgodnie z zasadami przedstawionymi w zaleceniu Komisji w sprawie aktywnej integracji ⁽¹⁾ oraz z celami uzgodnionymi w Barcelonie ⁽²⁾, podjąć wszelkie niezbędne kroki, by wesprzeć aktywność zawodową rodziców, zwłaszcza tych, którzy żyją z dala od rynku pracy i w gospodarstwach domowych szczególnie zagrożonych:

- zapewnić opłacalność pracy poprzez ustalenie i wyeliminowanie czynników demotywujących rodziców w momencie podejmowania aktywności zawodowej na rynku pracy, pozostania na nim lub rozwoju kariery zawodowej, w tym czynników związanych ze strukturą systemów podatkowych i świadczeń oraz ich wzajemnych relacji;
- wspierać zdolność do zatrudnienia oraz podejmowanie płatnej pracy przez rodziców samotnie wychowujących dzieci oraz osoby będące drugim żywicielem rodziny, poprzez promowanie równości płci na rynku pracy oraz w zakresie obowiązków rodzinnych;
- udzielać większego wsparcia na rzecz ponownej integracji rodziców na rynku pracy po zakończeniu urlopu wychowawczego poprzez działania w dziedzinie szkoleń oraz pomoc w poszukiwaniu pracy, koncentrując się na osobach szczególnie zagrożonych;
- wzmocnić wysiłki mające na celu zapewnienie wszystkim rodzinom, również tym znajdującym się w trudnym położeniu oraz mieszkającym na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, skuteczny dostęp do wczesnej edukacji i opieki o odpowiedniej jakości i po przystępnej cenie;
- przystosować strukturę usług opieki nad dziećmi i kryteria kwalifikowalności w tym zakresie do coraz bardziej zróżnicowanych modeli zatrudnienia, tym samym pomagając rodzicom wywiązywać się ze swoich zobowiązań zawodowych lub znaleźć pracę, mając jednocześnie na uwadze najlepszy interes dziecka;
- promować jakość, zatrudnienie sprzyjające włączeniu społecznemu oraz środowisko pracy, które pozwala rodzicom pogodzić obowiązki zawodowe i rodzicielskie, między innymi dzięki urlopowi wychowawczemu, wsparciu w miejscu pracy i elastycznym warunkom zatrudnienia.

Zapewnić odpowiednie warunki życia poprzez łączenie świadczeń – Sprawić, by dzieci mogły żyć na

właściwym poziomie, który odpowiada życiu w godności, poprzez optymalne połączenie świadczeń pieniężnych i rzeczowych:

- wspierać dochody rodziny poprzez odpowiednie, spójne i skuteczne świadczenia, obejmujące między innymi zachęty fiskalne, świadczenia na rodzinę i dziecko, świadczenia mieszkaniowe i systemy dochodów minimalnych;
- uzupełnić programy wsparcia dochodów pieniężnych o świadczenia rzeczowe, przede wszystkim w zakresie żywienia, opieki nad dziećmi, kształcenia, zdrowia, warunków mieszkaniowych, transportu oraz dostępu do zajęć sportowych lub społeczno-kulturalnych;
- dopilnować, by struktura wsparcia finansowego dla dzieci oraz kryteria kwalifikowalności odzwierciedlały kształtowanie się warunków życia oraz zapewniały odpowiednią redystrybucję pomocy we wszystkich grupach dochodowych;
- stworzyć skuteczniejszy dostęp do świadczeń przysługującym dzieciom lub ich rodzinom poprzez łatwiejsze korzystanie z nich oraz opracowanie usług w zakresie pomocy beneficjentom;
- udzielać świadczeń uzależnionych od stanu zażycia lub inaczej ukierunkowanych świadczeń w sposób, który pozwala na uniknięcie napiętnowania, na rozróżnienie między potrzebami dzieci oraz zmniejszenie ryzyka wpadnięcia w pułapkę ubóstwa, unikając przy tym tworzenia czynników zniechęcających osoby będące drugim żywicielem rodziny i rodziców samotnie wychowujących dzieci do podjęcia pracy;
- decyzje dotyczące uzależniania świadczeń rodzinnych od zachowania rodziców lub uczęszczania dzieci do szkoły należy podejmować indywidualnie w zależności od przypadku oraz ocenić ewentualny negatywny wpływ takich środków;
- ustanowić regularne i elastyczne mechanizmy świadczenia pomocy, które zapewniają maksymalny zasięg i są najbardziej korzystne dla dzieci, na przykład system zaliczek.

2.2. Dostęp do usług wysokiej jakości i po przystępnych cenach

Zmniejszyć nierówność w młodym wieku poprzez inwestowanie we wczesną edukację i opiekę nad dziećmi – Podejmować dalsze wysiłki na rzecz włączenia społecznego oraz zwiększyć potencjał wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi, traktując te działania jako inwestycję społeczną mającą na celu zwalczanie nierówności i rozwiązanie problemów, z jakimi borykają się marginalizowane dzieci, poprzez wczesną interwencję:

- umożliwić dostęp do wysokiej jakości wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi, które sprzyjają włączeniu społecznemu. Zagwarantować, aby były one przystępne cenowo oraz dostosować zakres pomocy do potrzeb rodzin;

⁽¹⁾ Zalecenie Komisji 2008/867/WE z dnia 3 października 2008 r. w sprawie aktywnej integracji osób wykluczonych z rynku pracy.

⁽²⁾ Konkluzje prezydencji, Rada Europejska w Barcelonie, dnia 15-16 marca 2002 r., dokument SN 100/1/02 REV 1.

- stwarzać zachęty dla uczęszczania dzieci ze środowisk marginalizowanych (szczególnie tych poniżej trzeciego roku życia), bez względu na sytuację zawodową ich rodziców, unikając jednocześnie napiętnowania i segregacji;
- wspierać rodziców w pełnieniu roli głównych wychowawców swoich dzieci w latach wczesnego dzieciństwa oraz zachęcać służby związane z wczesną edukacją i opieką do bliskiej współpracy z rodzicami i podmiotami w lokalnej społeczności zaangażowanymi w wychowywanie dziecka (np. służby odpowiedzialne za opiekę zdrowotną i udzielające wsparcia rodzicom);
- uświadamiać rodzicom, jakie korzyści mogą czerpać zarówno dzieci, jak i oni sami z udziału w programach związanych z wczesną edukacją i opieką nad dzieckiem. Wykorzystywać tego typu programy jako system wczesnego ostrzegania pozwalający ustalić problemy natury fizycznej lub psychologicznej w zakresie rodziny lub szkoły, a także szczególne potrzeby lub przypadki maltretowania.

Zwiększyć wpływ systemów oświaty na równe szanse – Poprawić możliwości systemów oświaty w zakresie powstrzymania procesu marginalizacji oraz zapewnić wszystkim dzieciom możliwości korzystania z wysokiej jakości kształcenia sprzyjającego włączeniu społecznemu, które wspiera ich rozwój emocjonalny, społeczny, umysłowy i fizyczny:

- objąć kształceniem wszystkie dzieci w wieku szkolnym poprzez ukierunkowanie w uzasadnionych przypadkach zasobów i szans na dzieci znajdujące się w bardziej niekorzystnym położeniu, a także odpowiednio monitorować wyniki;
 - dostrzec oraz wyeliminować dysproporcje geograficzne pod względem dostępności i jakości kształcenia oraz jego wyników; wspierać polityki na rzecz przeciwdziałania segregacji, które wzmacniają system szkół powszechnych;
 - stworzyć warunki do nauki sprzyjające włączeniu społecznemu poprzez pogłębienie relacji między szkołą a rodzicami; zapewnić w razie konieczności indywidualne wsparcie w celu zrekompensowania szczególnie niekorzystnych warunków między innymi poprzez szkolenia dla rodziców dzieci-migrantów i dzieci należących do mniejszości etnicznych;
 - wyeliminować bariery, które uniemożliwiają lub poważnie utrudniają dzieciom uczęszczanie do szkoły lub jej ukończenie (takie jak dodatkowe opłaty w przypadku kształcenia obowiązkowego) poprzez udzielanie ukierunkowanej pomocy w zakresie kształcenia w warunkach sprzyjających nauce;
 - poprawiać wyniki uczniów, których umiejętności podstawowe są na niskim poziomie, poprzez zwrócenie większej uwagi na naukę czytania, pisania, liczenia oraz podstawową wiedzę z zakresu matematyki i innych nauk ścisłych, a także poprzez wczesne identyfikowanie uczniów o słabych wynikach w nauce;
 - opracować i realizować kompleksowe strategie zmierzające do ograniczenia liczby uczniów przedwcześnie kończących naukę. Takie strategie obejmowałyby działania zapobiegawcze, interwencyjne oraz kompensacyjne; dopilnować, by obejmowały one także działania dotyczące uczniów, w przypadku których występuje ryzyko przedwczesnego zakończenia nauki;
 - zwiększyć skuteczność przepisów prawnych dotyczących równości, a uczniom, którzy najmocniej doświadczają marginalizacji, zapewnić podstawowe prawo do uzyskania minimalnych kwalifikacji na odpowiednim poziomie;
 - zweryfikować i udoskonalić profile zawodowe wszystkich zawodów związanych z nauczaniem oraz przygotować nauczycieli do różnorodności społecznej; nawiązać kontakt ze specjalnymi mediatorami kulturowymi oraz zapewnić wzorce do naśladowania, by ułatwić integrację dzieci romskich oraz dzieci ze środowisk migracyjnych.
- Poprawić możliwości reagowania w ramach systemów ochrony zdrowia na potrzeby marginalizowanych dzieci** – Dopilnować, by wszystkie dzieci mogły w pełni korzystać z przysługującego im powszechnego prawa do opieki zdrowotnej, w tym do profilaktyki oraz działań prozdrowotnych, a także by miały dostęp do usług zdrowotnych wysokiej jakości:
- usunąć przeszkody takie jak koszty, bariery kulturowe oraz językowe, brak informacji itp. uniemożliwiające dzieciom i rodzinom znajdujących się w trudnym położeniu dostęp do opieki zdrowotnej; podnieść jakość szkoleń prowadzonych w tym zakresie dla podmiotów świadczących opiekę zdrowotną;
 - inwestować w działania prewencyjne, przede wszystkim na etapie wczesnego dzieciństwa, poprzez wdrożenie kompleksowych polityk obejmujących działania z zakresu żywienia, zdrowia, kształcenia oraz kwestie społeczne;
 - zaradzić problemowi, jakim jest obniżenie pozycji społecznej oraz związanego z tym niezdrowego trybu życia i większego ryzyka nadużywania substancji, poprzez zapewnienie wszystkim dzieciom dostępu do zrównoważonej diety oraz aktywności fizycznej;
 - zwrócić szczególną uwagę na dzieci z niepełnosprawnościami lub problemami ze zdrowiem psychicznym, dzieci niezarejestrowane, nastolatki w ciąży oraz dzieci pochodzące z rodzin, w których istnieje problem nadużywania narkotyków.
- Zapewnić dzieciom bezpieczne i odpowiednie warunki mieszkaniowe oraz bytowe** – Umożliwić wszystkim dzieciom życie i dorastanie w bezpiecznym, zdrowym i przyjaznym otoczeniu, które wspiera ich rozwój i potrzeby w zakresie nauki:
- umożliwić rodzinom z dziećmi odpowiednie warunki mieszkaniowe po przystępnych cenach (w tym mieszkania socjalne), zaradzić problemowi zagrożeń środowiskowych, przeludnione mieszkania oraz ubóstwo energetyczne;

- wspierać rodziny i dzieci, którym grozi bezdomność, poprzez unikanie eksmisji, niepotrzebnych przeprowadzek, rozłąki z rodziną, a także zapewnienie lokum zastępczego oraz długoterminowych rozwiązań mieszkaniowych;
- mieć na względzie najlepszy interes dziecka przy tworzeniu lokalnych planów zagospodarowania przestrzennego. Unikać tworzenia gett oraz segregacji poprzez promowanie dzielenia przestrzeni mieszkaniowej przez różne grupy społeczne oraz zapewnienie odpowiedniego dostępu do środków transportu publicznego;
- zmniejszyć stopień narażenia dzieci na pogarszające się warunki bytowe i socjalne, chronić je przed narażeniem na przemoc lub maltretowanie.

Zwiększyć wsparcie dla rodzin oraz podnieść jakość alternatywnych sposobów sprawowania opieki nad dziećmi – Zwiększyć ochronę dzieci oraz poprawić jakość świadczeń socjalnych w dziedzinie prewencji; pomóc rodzinom w rozwijaniu umiejętności wychowywania dzieci w sposób, który nie prowadzi do napiętnowania, dopilnowując jednocześnie, by dzieci, których rodzice utracili prawo do opieki nad nimi, dorastały w otoczeniu gwarantującym zaspokajanie ich potrzeb:

- dopilnować, by ubóstwo nigdy nie było wyłączną przyczyną pozbawienia rodziców prawa opieki nad dzieckiem. Dążyć do tego, by dzieci mogły pozostać pod opieką rodziców bądź by taka opieka została przywrócona, na przykład poprzez zarządzenie problemowi ubóstwa materialnego rodzin;
- zapewnić kierowanie na odpowiednie konsultacje społeczne, by uchronić dzieci przed umieszczeniem w placówkach opiekuńczych, a w przypadku przekazania dzieci do takich placówek przeprowadzać regularne kontrole;
- powstrzymać dalszy rozwój zjawiska polegającego na umieszczaniu dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej w placówkach opiekuńczych o charakterze instytucjonalnym. Promować środowiskowe systemy opieki dobrej jakości oraz wspierać opiekę w warunkach rodzinnych, w których poświęca się dziecku należytą uwagę;
- dopilnować, by dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej miały dostęp do świadczeń na odpowiednim poziomie (zarówno ogólnych, jak i szczególnych) związanych ze zdrowiem, kształceniem, zatrudnieniem, pomocą socjalną, bezpieczeństwem oraz sytuacją mieszkaniową, w tym również w okresie wchodzenia w dorosłość;
- zapewnić odpowiednie wsparcie dzieciom pozostawionym przez rodzica lub rodziców w związku z migracją zarobkową, a także ich opiekunom zastępczym.

2.3. Prawo dzieci do udziału w różnych zajęciach

Wspierać udział wszystkich dzieci w zajęciach rekreacyjnych, sportowych, kulturalnych oraz grach i zaba-

wach – Dostrzec wpływ, jaki dzieci mają na własny dobrostan i zdolność przezwyciężania trudności, zwłaszcza poprzez umożliwianie im udziału w zajęciach z zakresu uczenia się nieformalnego, organizowanych poza domem i po lekcjach:

- wyeliminować bariery, do których należą koszty, dostęp i różnice kulturowe, by zapewnić wszystkim dzieciom możliwość udziału w zajęciach rekreacyjnych, sportowych, kulturalnych oraz grach i zabawach poza szkołą;
- zapewnić bezpieczne miejsca przebywania w otoczeniu dzieci oraz wspierać marginalizowane społeczności poprzez podejmowanie konkretnych inicjatyw;
- zachęcać szkoły, podmioty w danej społeczności oraz lokalne władze do tworzenia lepszych udogodnień i udoskonalenia oferty zajęć pozaszkolnych dla dzieci, niezależnie od sytuacji zawodowej ich rodziców i środowiska, z jakiego się wywodzą;
- umożliwić wszystkim rodzinom udział w zajęciach socjalnych mających na celu pomóc rodzicom poprawić ich umiejętności zakresie wychowywania dzieci oraz utrzymać pozytywną komunikację w rodzinie;
- promować takie podejście do udziału w zajęciach, którego podstawą jest potencjał do działania w ramach wolontariatu na rzecz społeczności oraz pogłębiać solidarność międzypokoleniową.

Wprowadzić mechanizmy promujące udział dzieci w procesie podejmowania decyzji mających wpływ na ich życie – Stwarzać dzieciom warunki do wyrażania świadomych opinii, gwarantując, że opinie te zostaną należyście wysłuchane i uwzględnione przy podejmowaniu ważniejszych decyzji, które ich dotyczą:

- korzystać z istniejących narzędzi oraz ulepszać je w celu włączenia dzieci w proces świadczenia usług w zakresie opieki, opieki zdrowotnej oraz kształcenia, a także konsultować z nimi stosowne sprawy związane z planowaniem polityki, stosując mechanizmy dostosowane do wieku dzieci;
- wspierać zaangażowanie wszystkich dzieci w istniejącą strukturę zapewniającą udział w procesie decyzyjnym, docierać do dzieci wywodzących się ze zmarginalizowanych środowisk i wspierać ich zaangażowanie;
- zachęcać przedstawicieli różnych zawodów pracujących z dziećmi lub na ich rzecz do aktywnego angażowania dzieci w działania oraz do podnoszenia ich stanu wiedzy na temat ich praw i obowiązków;
- uwzględniać prawo dziecka do bycia wysłuchanym we wszystkich decyzjach związanych z wymiarem sprawiedliwości oraz promować wymiar sprawiedliwości przyjazny dzieciom, przede wszystkim poprzez zapewnienie dzieciom skutecznego dostępu do sądów i postępowań sądowych.

3. DOPRACOWAĆ KONIECZNE UREGULOWANIA DOTYCZĄCE SPRAWOWANIA RZĄDÓW, EGZEKWOWANIA ORAZ MONITOROWANIA

Zwiększyć synergii między sektorami oraz poprawić uregulowania dotyczące sprawowania rządów – Zagwarantować, że polityki w sposób skuteczny zaradzą ubóstwu oraz wykluczeniu społecznemu wśród dzieci dzięki swojemu wszechstronnemu wymiarowi oraz poprawią koordynację między głównymi podmiotami:

- wypracować regularne powiązania między obszarami polityki o istotnym znaczeniu dla kwestii włączenia społecznego dzieci oraz zwiększyć synergii między najważniejszymi podmiotami, przede wszystkim w obszarze kształcenia, zatrudnienia, zdrowia, równości oraz praw dziecka;
- dążyć do włączenia polityk dotyczących dzieci i ich praw do głównych polityk poprzez, między innymi, przyjęcie konkretnych ustaleń instytucjonalnych;
- promować bliską współpracę oraz regularny dialog między organami publicznymi na wszystkich szczeblach, partnerami społecznymi, społecznościami lokalnymi oraz organizacjami społeczeństwa obywatelskiego;
- wspierać zaangażowanie dzieci, między innymi w wykonanie obecnego zalecenia, oraz podejmować dalsze kroki w tym zakresie.

Zwiększyć wykorzystanie opartych na dowodach strategii – Zwracać większą uwagę na rozwój strategii politycznych opartych na dowodach oraz na innowacyjność w zakresie polityki społecznej, gwarantując należyte uwzględnienie ewentualnego wpływu polityk na dzieci:

- korzystać ze wszystkich istniejących danych statystycznych i administracyjnych przy monitorowaniu wpływu polityk na dzieci i ich rodziny. O ile to konieczne i wykonalne poprawić zdolność gromadzenia i analizy danych statystycznych (w tym między innymi poprzez podział danych według płci) dotyczących szczególnie ubóstwa dzieci, dostępu do odpowiedniej opieki po przystępnych cenach, zdrowia dzieci oraz sytuacji dzieci najbardziej podatnych na zagrożenia;
- poprawić terminowość dostępności danych w celu monitorowania sytuacji dzieci oraz promować korzystanie z metod i modeli, np. mikrosymulacji, pozwalających na bardziej regularną ocenę *ex ante* ewentualnego wpływu polityk na dzieci;
- umacniać relacje między polityką a środowiskiem naukowym oraz sprawdzać stosowne innowacje w polityce; popularyzować opartą na dowodach ocenę wyników programów, w tym ocenę długofalową przy pomocy takich narzędzi jak badania długoterminowe oraz promować widoczność tych wyników i wymianę informacji na ich temat;

— promować dzielenie się dobrymi praktykami oraz wiedzą, wdrażać wypróbowane i sprawdzone modele interwencji, środki służące pogłębianiu solidarności w szerszej pojętej społeczności oraz wspieraniu lokalnej społeczności we współpracy;

— ocenić wpływ doraźnych polityk wprowadzonych w reakcji na kryzys gospodarczy przed podjęciem decyzji o ich realizacji w ramach reform strukturalnych.

4. WYKORZYSTANIE WSZYSTKICH WŁAŚCIWYCH INSTRUMENTÓW UE

Zaradzić problemowi ubóstwa oraz wykluczenia społecznego wśród dzieci, stanowiącemu najistotniejszą kwestię w ramach strategii „Europa 2020” – Stosować szereg narzędzi i wskaźników dostępnych w ramach strategii „Europa 2020”, by nadać nowy impuls wspólnie podejmowanym wysiłkom na rzecz rozwiązania problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego wśród dzieci:

- zdecydowanie potraktować kwestie ubóstwa i wykluczenia społecznego wśród dzieci jako kluczowe w ramach strategii „Europa 2020” oraz krajowych programów reform w związku z ogólnym dążeniem do zmniejszenia skali ubóstwa i wykluczenia społecznego, biorąc jednocześnie pod uwagę odnośne zalecenia dla poszczególnych państw przyjęte przez Radę Europejską;
- w razie potrzeby rozważyć wartość dodaną wyznaczenia krajowych celów w zakresie zmniejszenia skali ubóstwa oraz wykluczenia społecznego wśród dzieci, mając na względzie specyfikę danego kraju;
- w pełni korzystać z narzędzi przewidzianych w strategii „Europa 2020” oraz społecznej otwartej metodzie koordynacji w celu usprawnienia monitorowania i oceny polityk odnoszących się do kwestii ubóstwa wśród dzieci oraz ich dobrostanu, stosując zaproponowane ramy kontroli opartej na wskaźnikach, przedstawione w załączniku do niniejszego zalecenia Komisji;
- zwiększyć efekt synergii z odnośnymi obszarami polityki UE, zwłaszcza w dziedzinie kształcenia, zdrowia, równości płci oraz praw dziecka.

Stosować właściwe instrumenty finansowe UE – Korzystać w odpowiedni sposób z możliwości, jakie stwarzają instrumenty finansowe UE w celu wspierania omówionych powyżej priorytetów polityki:

- wspierać rozwój większej liczby polityk oraz innowacji społecznych opartych na dowodach za pośrednictwem Programu Unii Europejskiej na rzecz przemian i innowacji społecznych, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz strategii „Horyzont 2020”, a także korzystać z tych programów w celu przetestowania, oceny oraz udoskonalenia ewentualnych innowacji polityki;
- w pełni wykorzystywać Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (mający zaradzić problemowi niedoborowi żywności i ubóstwu materialnemu

- wśród dzieci), europejskie programy promujące spożywanie owoców i warzyw oraz mleka w szkołach (zapewniające produkty o wartościach odżywczych oraz promujące dobre nawyki żywieniowe) oraz program Erasmus dla wszystkich (promujący dostęp dzieci do kształcenia, nieformalnego uczenia i zajęć sportowych);
- wykorzystywać możliwości, jakie stwarzają fundusze strukturalne w zakresie wspierania dzieci i rodzin przy opracowywaniu Europejskiego Funduszu Społecznego oraz programów operacyjnych na lata 2014-2020 dotyczących Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego zgodnie z zaleceniami dla poszczególnych państw;
 - odpowiednio korzystać z celów tematycznych związanych z promowaniem zatrudnienia i wspieraniem mobilności zawodowej, propagowaniem włączenia społecznego i zwalczaniem ubóstwa, inwestowaniem w edukację, rozwój umiejętności oraz kształcenie, a także z zawartych w nich stosownych priorytetów w obszarze inwestycji. Do priorytetów tych należy przede wszystkim wczesna edukacja, obniżenie wskaźnika przedwczesnego zakończenia nauki; godzenie pracy z życiem osobistym; dostęp do świadczeń, w tym opieki zdrowotnej i świadczeń socjalnych, lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność; wsparcie na rzecz rewitalizacji ubogich obszarów
- oraz wprowadzenie usług na poziomie społeczności lokalnej w miejsce usług na szczeblu instytucjonalnym;
- dopilnować, by interwencje prowadzone w ramach funduszy strukturalnych na lata 2014-2020 były skuteczne, realizować oparte na dowodach strategię zakładającą obniżenie wskaźnika przedwczesnego zakończenia nauki, angażując w to właściwe zainteresowane strony i podejmując działania wspierające proces wprowadzenia opieki na poziomie społeczności lokalnej w miejsce opieki na szczeblu instytucjonalnym;
 - promować partnerstwo przy programowaniu funduszy strukturalnych oraz dostępie do nich poprzez angażowanie właściwych zainteresowanych stron na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w szczególności właściwych władz publicznych, partnerów społecznych oraz organizacji pozarządowych w celu podjęcia działań zwalczających ubóstwo wśród dzieci.

Sporządzono w Brukseli dnia 20 lutego 2013 r.

W imieniu Komisji
László ANDOR
Członek Komisji

ZAAŁĄCZNIK

Ramy kontroli opartej na wskaźnikach

W zaproponowanych ramach kontroli zwrócono uwagę na wskaźniki, które mają znaczenie dla kontroli wykonania zalecenia. W załącznikach do pakietu dotyczącego inwestycji społecznych podkreślono propozycje dalszego rozwoju.

Ogólnym celem jest walka z ubóstwem oraz społecznym wykluczeniem wśród dzieci i promowanie dobrostanu dzieci

Strategia „Europa 2020”	Definicja	Podziały	Źródło	Pierwotny/wtórny/ kontekstowy (1)	Uwagi
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wśród dzieci (podział zawartego w strategii „Europa 2020” nadrzędnego celu dotyczącego ubóstwa i wykluczenia społecznego)	Łączna liczba dzieci żyjących w gospodarstwie domowym, które jest zagrożone ubóstwem lub poważną deprawacją materialną lub charakteryzuje się bardzo niską intensywnością pracy (poniżej została podana definicja wymienionych trzech wskaźników)	Według wieku (0-17, 0-5, 6-11, 12-17)	Eurostat - EU-SILC	pierwotny	Zaleca się porównanie z ludnością w wieku produkcyjnym (18-64) oraz w starszym wieku (powyżej 65. roku życia)
Wskaźnik	Definicja	Podziały	Źródło	pierwotny/wtórny/ kontekstowy	Uwagi
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem wśród dzieci (analizowany w połączeniu z wartością progu ubóstwa według standardu siły nabywczej w przypadku gospodarstwa domowych składającego się z dwóch osób dorosłych i dwojga dzieci poniżej 14. roku życia)	Odsetek dzieci żyjących w gospodarstwie domowym, w którym ekwiwalentny dochód do dyspozycji wynosi poniżej 60 % krajowej mediany ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji	Według wieku (0-17, 0-5, 6-11, 12-17) oraz typu gospodarstwa domowego	Eurostat - EU-SILC	pierwotny	Zaleca się porównanie z ludnością w wieku produkcyjnym (18-64) oraz w starszym wieku (powyżej 65. roku życia)
Wielowymiarowy wskaźnik deprawacji materialnej	Odsetek dzieci żyjących w gospodarstwie domowym, w którym warunki życia są bardzo ograniczone ze względu na brak zasobów, tj. w takim gospodarstwie odnotowuje się co najmniej cztery z dziewięciu elementów deprawacji materialnej: gospodarstwo nie może sobie pozwolić finansowo na (i) opłacenie czynszu lub rachunków za korzystanie z mediów, (ii) dostateczne ogrzanie mieszkania, (iii) poniesienie nieprzewidzianych wydatków, (iv) spożywanie mięsa, ryb lub równoważnego źródła białka co drugi dzień, (v) spędzenie tygodniowego urlopu poza miejscem zamieszkania co najmniej raz w roku, (vi) samochód, (vii) pralkę, (viii) telewizor kolorowy lub (ix) telefon.	Według wieku (0-17, 0-5, 6-11, 12-17)	Eurostat - EU-SILC	pierwotny	Zaleca się porównanie z ludnością w wieku produkcyjnym (18-64) oraz w starszym wieku (powyżej 65. roku życia)
Udział procentowy dzieci żyjących w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy	Odsetek dzieci żyjących w gospodarstwach domowych, w których osoby dorosłe w wieku produkcyjnym (18-59) przepracowały w minionym roku poniżej 20 % swojego łącznego potencjału pracy (tj. w okresie odniesienia dochodu)	Według wieku (0-17, 0-5, 6-11, 12-17)	Eurostat - EU-SILC	pierwotny	Zaleca się porównanie z ludnością w wieku produkcyjnym (18-64) oraz w starszym wieku (powyżej 65. roku życia)
Wskaźnik deprawacji dzieci	W trakcie omawiania		Eurostat - EU-SILC	n/d	Prace w toku

Wskaźnik	Definicja	Podziały	Źródło	pierwotny/wtórny/ kontekstowy	Uwagi
Dyspersja zagrożenia ubóstwem wśród dzieci wokół progu zagrożenia ubóstwem Wskaźnik zagrożenia ubóstwem obliczony dla progów na poziomie 50 % i 70 %	Odsetek dzieci żyjących w gospodarstwie, w którym ekwiwalentny dochód do dyspozycji wynosi poniżej 50 % i poniżej 70 % krajowej mediany dochodu ekwiwalentnego	Według wieku (0-17, 0-5, 6-11, 12-17)	Eurostat - EU-SILC	wtórny	Zaleca się porównanie z ludnością w wieku produkcyjnym (18-64) oraz w starszym wieku (powyżej 65. roku życia)
Wskaźnik trwałego zagrożenia ubóstwem w przypadku dzieci	Udział procentowy dzieci żyjących w gospodarstwie domowym, w którym ekwiwalentny dochód do dyspozycji kształtuje się poniżej progu ubóstwa w bieżącym roku oraz co najmniej w ciągu ostatnich dwóch lat w minionym trzyletnim okresie	0-17	Eurostat - EU-SILC (badanie długoterminowe)	wtórny	Zaleca się porównanie z ludnością w wieku produkcyjnym (18-64) oraz w starszym wieku (powyżej 65. roku życia)
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem wśród dzieci w określonym punkcie czasowym	Procentowy udział dzieci żyjących w gospodarstwie domowym, w którym ekwiwalentny dochód do dyspozycji wynosi poniżej 60 % krajowej mediany ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji, przy czym poziom tego progu jest ustalony w określonym punkcie czasowym.	0-17	Eurostat -EU-SILC	kontekstowy	Zaleca się porównanie z ludnością w wieku produkcyjnym (18-64) oraz w starszym wieku (powyżej 65. roku życia)

Dostęp do odpowiednich zasobów

Wskaźnik	Definicja	Podziały	Źródło	pierwotny/wtórny/ kontekstowy	Uwagi
Wskaźnik ubóstwa osób pracujących, które żyją w gospodarstwach domowych z dziećmi na utrzymaniu	Udział procentowy osób (razem z dziećmi na utrzymaniu), które odpowiadają definicji osób pracujących i których dochody kształtują się poniżej progu ubóstwa (60 % krajowej mediany dochodu ekwiwalentnego do dyspozycji)	Według wieku (0-17, 18-64, 0-64) Według typu gospodarstwa domowego (osoby samotnie wychowujące dzieci, dwoje dorosłych z dziećmi na utrzymaniu)	Eurostat - EU-SILC	pierwotny	
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem wśród dzieci według intensywności pracy w danym gospodarstwie domowym	Udział procentowy dzieci żyjących w gospodarstwie domowym, w którym ekwiwalentny dochód do dyspozycji wynosi poniżej 60 % krajowej mediany dochodu ekwiwalentnego do dyspozycji według intensywności pracy w danym gospodarstwie domowym	0-17, intensywność pracy w gospodarstwie domowym (bardzo wysoka [0,85-1], wysoka [0,55-0,85], średnia [0,450,55], niska [0,20,45])	Eurostat EU-SILC	pierwotny	
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem wśród dzieci w gospodarstwach pracowniczych	Odsetek dzieci żyjących w gospodarstwach domowych o dochodach poniżej progu ubóstwa (60 % krajowej mediany dochodu ekwiwalentnego do dyspozycji) oraz o intensywności pracy powyżej 0,2	Według rodzaju gospodarstwa domowego	Eurostat - EU-SILC	pierwotny	

Wskaźnik	Definicja	Podziały	Źródło	pierwotny/wtórny/ kontekstowy	Uwagi
Relatywny wskaźnik głębokości ubóstwa wśród dzieci (w odniesieniu do mediany)	Różnica między medianą dochodu ekwiwalentnego osób poniżej progu zagrożenia ubóstwem a progiem zagrożenia ubóstwem, wyrażona jako wartość procentowa progu zagrożenia ubóstwem	0-17	Eurostat - EU-SILC	pierwotny	Zaleca się porównanie z ludnością w wieku produkcyjnym (18-64) oraz w starszym wieku (powyżej 65. roku życia)
Opieka nad dziećmi	Dzieci pod opieką (w formalnych strukturach opieki ⁽²⁾ innych niż rodzina) jako odsetek wszystkich dzieci w tej samej grupie wiekowej	Poniżej 3. roku życia, w wieku od trzech lat do chwili objęcia powszechnym obowiązkiem nauczania; w wymiarze 30 godzin, poniżej lub powyżej 30 godzin tygodniowo	Eurostat - EU-SILC	wtórny	Należy ocenić istotność podziału według kwintyli dochodów
Wpływ rodzicielstwa na zatrudnienie	Różnica w punktach procentowych (pp) między — wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-49 lat, żyjących w gospodarstwach bez dzieci w wieku 0-6 lat a — wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-49 lat, żyjących w gospodarstwach, w skład którego wchodzi co najmniej jedno dziecko w wieku 0-6 lat	Łącznie, w podziale na płeć	Eurostat - LFS	kontekstowy	Zaleca się osobną analizę dla dzieci w wieku 0-3 lat oraz w wieku 3-6 lat
Zatrudnienie w niepełnym wymiarze godzin z powodu obowiązków związanych z opieką	Udział procentowy osób zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin w związku z opieką nad dziećmi lub niedołączonymi osobami dorosłymi w łącznej liczbie zatrudnionych osób	Łącznie, w podziale na płeć	Eurostat - LFS	kontekstowy	
Wpływ transferów społecznych (innych niż emerytury) na ograniczenie ubóstwa wśród dzieci	Różnica między wskaźnikiem zagrożenia ubóstwem wśród dzieci przed uwzględnieniem i po uwzględnieniu transferów społecznych (z wyłączeniem emerytur)		Eurostat - EU-SILC	wtórny	Zaleca się porównanie z ludnością w wieku produkcyjnym (18-64) oraz w starszym wieku (powyżej 65. roku życia)
Wskaźnik przeciążenia wydatkami mieszkaniowymi	Odsetek ludności żyjącej w gospodarstwach domowych, gdzie całkowite koszty mieszkaniowe (pomniejszone o zasiłki mieszkaniowe) stanowią ponad 40 % łącznych dochodów gospodarstwa do dyspozycji (pomniejszonych o zasiłki mieszkaniowe)	W podziale na wiek (0-17, 0-5, 6-11, 12-17), stan ubóstwa (powyżej lub poniżej progu zagrożenia ubóstwem)	Eurostat -EU-SILC	wtórny	Zaleca się porównanie z ludnością w wieku produkcyjnym (18-64) oraz w starszym wieku (powyżej 65. roku życia)

Dostęp do usług odpowiedniej jakości

Wskaźnik	Definicja	Podziały	Źródło	Pierwotny/wtórny	Uwagi
Edukacja wczesnoszkolna	Udział dzieci w wieku od 4 lat do momentu rozpoczęcia obowiązku szkolnego, które uczestniczą w edukacji wczesnoszkolnej	W podziale według płci	UOE ⁽³⁾	pierwotny	

Wskaźnik	Definicja	Podziały	Źródło	Pierwotny/wtórny	Uwagi
Biegła umiejętność czytania oraz znajomość matematyki oraz przedmiotów ścisłych	Udział piętnastolatków, którzy uzyskali co najmniej 1 punkt (w skali od 1 [najniższa] do 5 [najwyższa]) w badaniach PISA	W podziale według podstawowych informacji dotyczących rodziców (poziom wykształcenia, kraj urodzenia)	OECD-PISA (4)	pierwotny	Brak danych w przypadku Cypru i Malty w obecnych zbiorach danych.
Wskaźnik dotyczący młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nie szkolącej się (NEET)	Wskaźnik dotyczący młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nie szkolącej się (NEET)	W podziale według płci, w wieku 15-19 lat	Eurostat - LFS	pierwotny	
Odsetek osób, które przedwcześnie rezygnują z kształcenia lub szkolenia	Osoby w wieku 18-24 lat posiadające co najwyżej niższe wykształcenie średnie i nie podejmujące dalszej edukacji ani szkoleń	W podziale według płci, najwyższego uzyskanego poziomu wykształcenia	Eurostat - LFS	wtórny	
Niezaspokojone potrzeby w zakresie opieki zdrowotnej według subiektywnej oceny	Udział osób w wieku 16-25 lat, które zgłaszają brak dostępu do świadczeń medycznych z powodu kosztów, odległości lub znajdowania się na listach oczekujących.		Eurostat EU-SILC		
Wskaźnik umieralności niemowląt	Stosunek liczby zgonów wśród niemowląt poniżej jednego roku życia w ciągu roku do liczby żywych urodzeń w tym samym roku (w przeliczeniu na 1 000 żywych urodzeń)	Według statusu społeczno-ekonomicznego rodziców (w fazie opracowywania)	Eurostat	pierwotny	
Wskaźnik umieralności dzieci w wieku od 1 roku do 14 lat	Wskaźnik zgonów na 100 tys. osób		Eurostat		
Niska masa urodzeniowa	Masa urodzeniowa poniżej 2 500 gram (2,5 kg)		WHO-OECD	pierwotny	
Zasięg szczepień	Odsetek niemowląt, które w chwili ukończenia jednego roku w danym roku kalendarzowym są w pełni zaszczepione przeciwko kokluszowi (krztuścowi), ospie, tężcowi (DPT) oraz chorobie Heinego-Medina. Odsetek niemowląt, które w chwili ukończenia 2. roku w danym roku kalendarzowym są w pełni zaszczepione przeciwko odrze, śwince, różyczce		WHO	kontekstowy	
Otyłość	Młodzi ludzie w wieku 15-24 lat z indeksem masy ciała równym 30 punktów lub więcej	W podziale według płci i statusu społeczno-ekonomicznego rodziców	Eurostat - EHIS (5)	kontekstowy	
Nałogowi palacze	Odsetek osób palących codziennie w grupie osób w wieku 15-24 lat	W podziale według płci i statusu społeczno-ekonomicznego rodziców	Eurostat - EHIS	kontekstowy	
Zdrowie psychiczne	Młodzi ludzie (w wieku od 15-24 lat) z syndromem depresji	W podziale według płci	Eurostat - EHIS	kontekstowy	Prace w toku

Wskaźnik	Definicja	Podziały	Źródło	Pierwotny/wtórny	Uwagi
Przyczyny śmierci młodych ludzi - samobójstwo	Liczba śmiertelnych ofiar w wyniku samobójstwa na 100 tys. mieszkańców w wieku 15-24 lat	W podziale według płci	Eurostat - statystyki dotyczące przyczyn zgonów	kontekstowy	
Deprywacja mieszkaniowa	Odsetek ludności, w przypadku której występują poszczególne elementy deprywacji mieszkaniowej. Elementy te obejmują: 1) przeciekający dach, zawilgocone ściany/podłogi/fundamenty lub butwiejące framugi okien lub podłoga; 2) brak wanny lub prysznicza w pomieszczeniu; 3) brak spłukiwanej toalety wewnątrz do prywatnego użytku członków gospodarstwa domowego; 4) problemy związane z mieszkaniem: zbyt ciemne, niedostatecznie oświetlone	W podziale na wiek (0-17, 0-5, 6-11, 12-17), stan zagrożenia ubóstwem (powyżej lub poniżej progu zagrożenia ubóstwem)	Eurostat - EU-SILC	pierwotny	
Przeludnione gospodarstwa domowe	Odsetek ludności żyjącej w przeludnionych gospodarstwach domowych. Uznaje się, że dana osoba żyje w przeludnionym gospodarstwie domowym, jeśli takie gospodarstwo nie posiada minimalnej liczby pokoi według następujących założeń: — jeden pokój przypadający na gospodarstwo domowe; — jeden pokój przypadający na każdą parę; — jeden pokój przypadający na każdą osobę stanu wolnego w wieku powyżej 18 lat; — jeden pokój przypadający na dwie osoby indywidualne tej samej płci w wieku 12-17 lat; — jeden pokój przypadający na każdą osobę indywidualną różnej płci w wieku 12-17 lat; — jeden pokój dla dwóch osób poniżej 12. lat.	W podziale na wiek (0-17, 0-5, 6-11, 12-17), stan zagrożenia ubóstwem (powyżej lub poniżej progu zagrożenia ubóstwem)	Eurostat - EU-SILC	pierwotny	

(1) Wskaźniki pierwotne to inaczej wskaźniki główne, które obejmują szeroko pojęte dziedziny, które uważa się za najbardziej istotne elementy wyniku, natomiast wskaźniki wtórne uzupełniają wskaźniki główne, zapewniając bardziej szczegółowy opis natury stwierdzonego problemu lub opisując inne aspekty tego problemu. Wskaźniki kontekstowe zapewniają dodatkowe szczegółowe informacje związane z danym kontekstem: zaproponowany wykaz ma charakter orientacyjny i daje możliwość wprowadzenia innych informacji, które mają znaczenie dla lepszego ujęcia i zrozumienia kontekstu krajowego.

(2) Przez formalne struktury rozumie się następujące formy opieki: wychowanie przedszkolne lub jego odpowiednik, kształcenie obowiązkowe, opieka w ośrodku poza godzinami lekcyjnymi, wspólny żłobek lub inny ośrodek opieki dziennej, w tym opieka dzienna sprawowana przez rodzinę, profesjonalnych opiekunów posiadających uprawnienia. W związku z tym definicja „formalnych struktur” nie obejmuje opieki sprawowanej przez członków rodziny, sąsiadów lub opiekunów nieposiadających uprawnień.

(3) Baza danych UNESCO/OECD/EUROSTAT zawierająca dane statystyczne na temat edukacji.

(4) http://www.oecd.org/statisticsdata/03381,en_2649_35845621_1_119656_1_1_1.00.html.

(5) EHIS oznacza Europejskie Ankietowe Badanie Zdrowia.